

Ni Presidente Thomas S. Monson

Siya Nabanhaw!

Ang walay sulod nga lubnganan nianang unang buntag sa Pasko sa Pagkabanhaw mao ang tubag sa pangutana ni Job, “Kon ang tawo mamatay, mabuhi ba siya pag-usab?”

U sa kini ka talagsaon nga sesyon. Sa ngalan sa tanang miapil sa pulong o sa musika, isip Presidente sa Simbahan, akong gipili sa yanong paagi ang pagsulti kaninyo niining panahuna ang duha lamang ka pulong, nga nailhan nga duha ka importanting mga pulong sa pinulongan nga Iningles. Ngadto kang Sister Cheryl Lant ug sa iyang mga counselors, sa choir, sa mga musician, sa mga mamumulong, ang mga pulong mao kini “Salamat kaninyo.”

Daghang mga katugan na ang milabay, samtang didto sa London, England, mibisita ko sa sikat nga Tate art gallery. Ang mga trabaho nila ni Gainsborough, Rembrandt, Constable ug sa uban pang bantugan nga mga artist naka-display sa matag lawak. Nakadayeg ako sa katahum niini ug saludo sa kahanas nga gikinahanglan aron mamugna kining mga obra maestra. Didto sa medyo suok nga bahin sa ikatulong andana, hinoon, makita ang usa ka painting nga wala lamang makadapat sa akong pagtagad apan mitandog sa akong kasingkasing. Ang artist, si Frank Bramley, ang midibuho sa gamay nga payag nga nag-atubang sa awaaw nga dagat. Ang duha ka babaye, ang inahan ug ang asawa sa mangingisda nga wala diha, nagbantay ug naghulat tibuk gabii sa iyang pagbalik. Karon milabay na ang kagabhion, ug

ilang naamgohan nga nawala siya sa dagat ug dili na gayud mobalik. Nagluhod tupad sa iyang ugangang babaye, ang iyang ulo nakaduko diha sa sabakan sa mas tigulang nga babaye, ang batan-ong asawa midanguyngoy sa kaguol. Ang naupos na nga kandila sa may bintana naghulagway sa walay pulong nga pagtukaw.

Akong gibati ang kasakit sa batan-ong babaye; gibati nako ang iyang kasubo. Ang dili makalimtan nga dedikasyon nga gihatag sa artist sa iyang buhat naghigut sa makapaguol nga istorya. Mabasa kini: *Walay Paglaum nga Banagbanag*.

Ah, kadako sa kahupayan nga gikinahanglan sa batan-ong babaye, gani ang katinuod, sa kang Robert Louis Stevenson nga “Awit sa Pagbangutan”:

*Mopauli ang maglalawig, mopauli gikan sa kadagatan,
Ug ang mangangayam mopauli gikan sa kabukiran.¹*

Taliwala sa tanang kamatuoran sa pagkamortal, walay ingon ka sigurado sama sa katapusan niini. Ang kamatayon moabut sa tanan; kini ang “panulundon nga ambitan natong tanan; mahimong mokuha sa [mga] biktima panahon sa pagkagamayng bata o sa kabatan-on; [kini mahimong mobisita] sa sinugdanan sa kinabuhi, o ang pagpanawag niini tingali malangan hangtud nga ang katigulangon mopaputi na sa buhok ... sa ulo; mahimong moabut kini resulta sa aksidente o sakit, ... o ... sa natural nga mga hinungdan; apan moabut gayud kini.”² Dili malikayan nga kini nagrepresentar sa kasakit nga mawad-an og kauban ug, ilabi na sa batan-on, usa ka dakong hampak sa mga pangandoy nga wala matuman, mga ambisyon nga wala makab-ot, ug mga paglaum nga nahanaw.

Unsa man ang wala mahunahunai sa mortal nga tawo, nga nawad-an sa usa ka minahal o, gani, siya mismo mamatay usab, ang anaa lapas sa tabil nga nagbulag sa makita gikan sa dili makita?

Gatasan ka tuig na ang milabay, ang tawo nga si Job—nga gipanalanginan sa tanang materyal nga gasa, nga nakamatngon sa iyang kaugalingon nga gisakit pag-ayo sa tanang kasakit nga mahitabo sa tawhanong binuhat—milingkod uban sa iyang mga kauban ug misulti sa walay paglubad ug walay kasabanan nga pangutana, “Kon ang tawo mamatay, mabuhi ba siya pag-usab?”³ Si Job naghigot sa gihinuktukan sa

matag buhi nga tawo.

Niining mahimayaong buntag sa Pasko sa Pagkabanhaw gusto nakong ikonsiderar ang pangutana ni Job—“Kon ang tawo mamatay, mabuhi ba siya pag-usab?”—ug ihatag ang tubag nga nagagikan dili lamang sa mahinuklagon nga paghunahuna apan nagagikan usab sa gipadayag nga pulong sa Dios. Akong sugdan gikan sa mga mahinungdanon.

Kon adunay usa ka desinyo niining kalibutan nga atong gipuy-an, aduna gayuy usa ka Tigdesinyo. Kinsa man ang makatan-aw sa daghang mga kahibulungan sa kalibutan nga dili motuo nga adunay usa ka desinyo alang sa tanang katawhan? Kinsa man ang makaduda nga adunay usa ka Tigdesinyo?

Sa basahon sa Genesis atong nakat-unan nga ang Halangdon nga Tigdesinyo milalang sa langit ug sa yuta. “Ug ang yuta awaaw, ug walay sulod; ug ang kangitngit diha sa ibabaw sa nawong sa kahiladman.”

“Mahimo ang kahayag,” miingon ang Halangdon nga Tigdesinyo, “ug diha ang kahayag.” Siya milalang og usa ka hawan. Iyang gilain ang yuta gikan sa katubigan ug miingon, “Magpaturok ang yuta og balili, ... mamunga nga mga kahoy nga magahatag og bunga ingon sa ilang matang, diin anaa kaniya ang iyang binhi.”

Duha ka kahayag ang iyang gilalang—ang adlaw ug ang buwan. Ang mga bitoon mitunga pinaagi sa Iyang desinyo. Gitawag Niya ang duot sa mga binuhat nga buhi diha sa tubig ug ang mga langgam sa paglupad ibabaw sa yuta. Ug nahimo kini. Iyang gibuhat ang mga kahayopan, mga mananap, ug mga butang nga nagakamang. Ang desinyo hapit na makompleto.

Ang katapusan sa tanan, Iyang gilalang ang tawo diha sa Iyang kaugalingon nga hitsura—lalaki ug babaye—may kamandoan ibabaw sa tanang buhi nga mga butang.⁴

Ang tawo lamang ang nakadawat og salabutan—usa ka utok, usa ka hunahuna, ug usa ka kalag. Ang tawo lamang, uban niini nga mga kinaiya, adunay kapasidad alang sa hugot nga pagtuo ug paglaum, alang sa inspirasyon ug ambisyon.

Kinsa man ang makalalis sa makakumbinsir nga paagi nga ang tawo—

ang kinamaayohan nga buhat sa Halangdong Tigdesinyo, nga adunay kamandoan ibabaw sa tanan nga mga butang, nga adunay utok ug kabubuton, adunay hunahuna ug kalag, nga adunay salabutan ug pagkabalaanon—matapos kon ang espiritu mobiya sa yutan-ong templo niini?

Aron masabtan ang kahulugan sa kamatayon, kita kinahanglan gayud nga atong masabtan ang katuyoan sa kinabuhi. Ang yanong pagtuo kinahanglan mosunod sa mas dakong kahayag nga moabut pinaagi sa pinadayag, diin kita nasayud nga kita nabuhi na sa wala pa kita mahimong mortal. Sa atong kahimtang sa kinabuhi sa wala pa dinhi sa yuta, wala kita magduhaduha uban sa mga anak sa Dios nga misinggit sa kalipay tungod sa oportunidad nga moanhi niining mahagiton apan mahinungdanong mortal nga pagpakabuhi.⁵ Nasayud kita nga ang atong katuyoan mao ang pagbaton og usa ka pisikal nga lawas, pagbuntog sa mga pagsulay, ug pagmatuod nga mosunod kita sa mga sugo sa Dios. Ang atong Amahan nasayud nga tungod sa atong kinaiya sa pagkamortal, kita matintal, makasala, ug masayop. Aron kita makaangkon sa matag kahigayunan sa kalampanan, mihatag Siya og usa ka Manluluwas, kinsa magantus ug mamatay alang kanato. Dili lamang Siya moula alang sa atong mga sala, apan isip kabahin niana nga Pagula buntugon usab Niya ang pisikal nga kamatayon diin kita maulipon tungod sa Pagkapukan ni Adan.

Busa, kapin sa 2,000 ka tuig na ang milabay, si Kristo, ang atong Manluluwas, gipakatawo ngadto sa mortal nga kinabuhi didto sa usa ka

pasungan sa Bethlehem. Ang dugay na nga gipanagna nga Mesiyas miabut na.

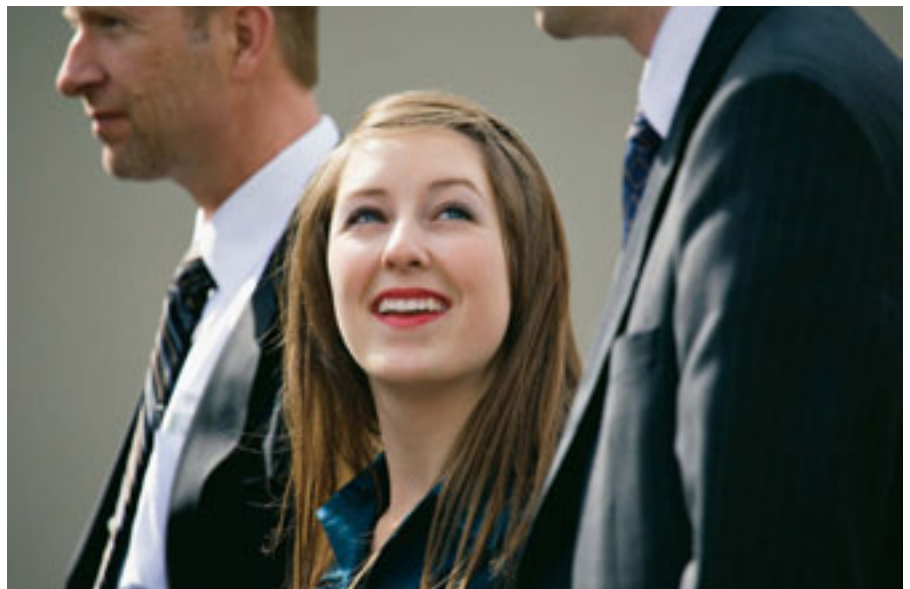
Gamay ra kaayo ang nasulat mahitungod sa pagkabata ni Jesus. Nagustuhan nako ang tudling gikan sa Lucas: “Ug si Jesus mitubo sa kaalam ug sa gidak-on, ug sa kahimuot kaniya sa Dios ug sa tawo.”⁶ Ug gikan sa basahon sa Mga Buhat, adunay usa ka mubo nga mga pulong kalabut sa Manluluwas nga puno sa kahulugan: “[Siya] nagpangadto-adto sa paghimog mga kaayohan.”⁷

Gibunyagan Siya ni Juan didto sa suba sa Jordan. Mitawag Siya og Napulog Duha ka mga Apostoles. Gipanalanginan Niya ang mga masakiton. Gihimo Niya ang ang bakol makalakaw, ang buta makakita, ang bunglo makadungog. Gani Iyang gibuhi ang patay. Siya mitudlo, Siya mipamatuod, ug Siya mihatag og usa ka hingpit nga ehemplo aron atong sundon.

Ug dayon ang mortal nga misyon sa Manluluwas sa kalibutan hapit na mahuman. Katapusan nga panihapon uban sa Iyang Apostoles ang gipahigayon didto sa lawak sa itaas. Sa unahan diha ang Getsemani ug ang krus sa Kalbaryo.

Walay yanong mortal ang makasabut sa ka importante sa gibuhat ni Kristo alang kanato didto sa Getsemani. Siya mismo, sa kaulhian mihulagway sa kasinatian: “[Ang] pagantus nakapahimo sa akong kaugalingon, gani ang Dios, ang labing halangdon sa tanan sa pagkurog tungod sa kasakit, ug sa pag-agas sa duugo sa matag lungag sa panit, ug sa pag-antus sa lawas ug sa espiritu.”⁸

Human sa paghingutas didto sa Getsemani, nga nahutdan na og

kusog, Siya gidakop sa bagis, mapintas nga mga tawo ug gidala sa atubangan ni Anas, Caifas, Pilato, ug Herodes. Siya giakusahan ug gipanghimaraut. Grabe nga mga paglatus ang mas mipahuyang pa sa Iyang puno sa kasakit nga lawas. Ang dugo miagas sa Iyang nawong samtang ang mapintas nga korona nga hinimo sa hait nga mga tunok ang gipugos pagbutang sa iyang ulo, mitusok sa Iyang agtang. Ug dayon gidala na usab Siya ngadto kang Pilato, kinsa minunot sa mga singgit sa masuk-anong mga manggugubot: “Ilansang siya, ilansang siya sa krus.”⁹

Gilatus Siya gamit ang bunal nga panit nga adunay nga gipapiit nga hait nga mga metal ug mga bukog. Mibarug gikan sa kapintas sa pagpanghapus, nga nagkapandol-pandol Iyang gipas-an ang Iyang kaugalingong krus hangtud nga dili na Siya makapadayon pa ug laing tawo ang mipas-an sa alantuson alang Kaniya.

Sa katapusan, didto sa bungtod nga gitawag og Kalbaryo, samtang ang walay mahimo nga mga sumusunod nagtan-aw, ang Iyang samdan nga lawas gilansang sa krus. Sa walay kalooy Siya gibugal-bugalan ug gipanghimaraut ug gitamay. Ug sa gihapon Siya mituaw, “Amahan, pasayloa sila; kay wala sila makasabut sa ilang ginabuhat.”¹⁰

Ang makapahingutas nga mga oras milabay samtang nagkaduol na ang Iyang kamatayon. Gikan sa Iyang naguga nga mga ngabil migawas ang mga pulong, “Amahan, nganha sa imong mga kamot itugyan ko ang akong espiritu: ug sa nakapamulong siya niini, nabugto ang iyang ginhawa.”¹¹

Sa dihang ang kalinaw ug kahupayan sa maloloy-on nga kamatayon mihimo Niyang gawasnon gikan sa mga kagul-anan sa mortalidad, mibalik Siya ngadto sa presensya sa Iyang Amahan.

Sa katapusang gutlo, ang Manluluwas mahimo ra untang moatras. Apan wala Niya buhata. Nagpaubos Siya sa tanang mga butang nga unta Iyang maluwas ang tanang mga butang. Ang Iyang wala nay kinabuhi nga lawas dali nga gipahimutang sa hinulman nga lubnganan apan sa inanay nga paagi.

Walay mga pulong sa Kristohanong kasulatan ang adunay kahulugan kanako kay sa niadtong gipamulong sa anghel ngadto sa naghilak nga si Maria

Magdalena ug sa lain pa nga Maria sa dihang, sa unang adlaw sa semana, miduol sila sa lubnganan aron sa pag-atiman sa lawas sa ilang Ginoo. Ang anghel namulong:

“Ngano nga ang buhi anha man ninoy pangitaa diha sa mga patay?”

“Wala siya dinhi, kondili nabanhaw.”¹²

Ang atong Manluluwas nabuhi pag-usab. Ang labing mahimayaon, mahupayon, ug mapasaligon sa tanang mga panghitabo sa kasaysayan sa katawhan nahitabo—ang kadaugan ibabaw sa kamatayon. Ang kasakit ug paghingutas didto sa Getsemani ug sa Kalbaryo nahanaw. Ang kaluwasan sa katawhan nasiguro. Ang Pagkapukan ni Adan natubos.

Ang wala nay sulod nga lubnganan nianang unang buntag sa Pasko sa Pagkabanhaw mao ang tubag sa pangutana ni Job, “Kon ang tawo mamatay, mabuhi ba siya pag-usab?” Sa tanan nga makadungog sa akong tingog, akong ipahayag, Kon ang tawo mamatay, mabuhi siya pag-usab. Kita nasayud, kay kita adunay kahayag sa gipadayag nga kamatuoran.

“Kay maingon nga pinaagi sa usa ka tawo miabut ang kamatayon, pinaagi usab sa usa ka tawo nahiaabut ang pagkabanhaw sa mga patay.

“Kay maingon nga diha kang Adan

ang tanan nangamatay, maingon man usab diha kang Kristo ang tanan mangabuhi.”¹³

Ako nakabasa—ug ako nagtuo—sa mga pagpamatuod niadtong kinsa nakasinati sa kagul-anan sa Paglansang kang Kristo sa krus ug sa kalipay sa Iyang Pagkabanhaw. Ako nakabasa—ug ako nagtuo—sa mga pagpamatuod niadtong diha sa Bag-ong Kalibutan kinsa nabisitahan sa samang nabanhaw nga Ginoo.

Ako nagtuo sa pagpamatuod sa usa ka tawo kinsa, dinhi niini nga dispensasyon, nakig-istorya sa Amahan ug sa Anak sa usa ka kakahoyan nga gitawag karon og sagrado ug kinsa mitugyan sa iyang kinabuhi, misilyo niana nga pagpamatuod sa iyang dugo. Siya namahayag:

“Ug karon, human sa daghan nga mga pagpamatuod nga gihatag mahitungod kaniya kini mao ang pagpamatuod, ang katapusan sa tanan, nga kami naghatag kaniya: Nga siya buhi!

“Kay kami nakakita kaniya, gani diha sa tuo nga kilid sa Dios; ug kami nakadungog sa tingog nga nagpamatuod nga siya mao ang Bugtong Anak sa Amahan.”¹⁴

Ang kangitngit sa kamatayon kanunay nga mawala pinaagi sa kahayag sa gipadayag nga kamatuoran. “Ako mao ang pagkabanhaw, ug ang kinabuhi,” namulong ang Agalon.¹⁵ “Kaninyo ibilin ko ang kalinaw, kaninyo ihatag ko ang akong kalinaw.”¹⁶

Sulod sa mga katuigan nakadungog ko ug nakabasa og daghan kaayong mga pagpamatuod, gipakigbahin ngari kanako sa mga indibidwal kinsa nagpamatuod sa katinuod sa Pagkabanhaw ug kinsa sa mga panahon sa ilang hilabihan nga panginahanglan nakadawat sa kalinaw ug kahupayan nga gisaad sa Manluluwas.

Akong hisgutan ang tipik lamang sa mao nga asoy. Duha pa lang gayud ka semana ang milabay nakadawat ako og makapatandog nga sulat gikan sa usa ka amahan nga adunay pito ka mga anak kinsa misulat kalabut sa iyang pamilya ug, ilabi na gayud, sa iyang anak nga si Jason, kinsa nasakit sa 11 anyos pa ang edad. Sa misunod nga pila ka tuig, ang sakit ni Jason nagbalik-balik. Kini nga amahan misaysay sa positibo nga kinaiya ug malipayong disposisyon

ni Jason, bisan pa man sa iyang mga hagit sa panglawas. Si Jason nakadawat sa Aaronic Priesthood sa edad nga 12 ug “kanunay nga andam nga mipalambo sa iyang mga responsibilidad uban sa kahawud, maayo man o dili ang iyang pamati.” Siya nakadawat sa iyang Ganti sa Eagle Scout sa 14 anyos siya.

Sa miaging *summer*, wala madugay human sa ika-15 nga *birthday* ni Jason, gidala na usab siya sa ospital. Sa usa sa iyang mga pagbisita aron makita si Jason, naabtan sa iyang amahan nga nagpiyong siya. Wala masayud kon natulog ba o nagmata si Jason, misugod siya sa pagsulti kaniya og hinay. “Jason,” miingon siya, “Nasayud ko nga daghan na kaayo ka og naagian sa imong mubo nga kinabuhi ug ang imong kondisyon karon lisud na.

Bisan tuod og adunay usa ka dako nga pakigbatokan sa unahan, dili gayud ako gusto nga mawala ang imong hugot nga pagtuo ni Jesukristo.” Miingon siya nga nakuratan sa dihang gibuka ni Jason diha-diha dayon ang iyang mga mata ug miingon, “Dili gayud!” sa usa ka klaro, kusganon nga tingog. Dayon gipiyong ni Jason ang iyang mga mata ug wala na gayud mosulti pa.

Ang iyang amahan misulat: “Niining yanong pamahayag, si Jason mipadayag sa usa sa labing gamhanan, putli nga mga pagpamatuod mahitungod ni Jesukristo nga akong nadungog sukad.... Samtang ang iyang pamahayag nga ‘Dili gayud!’ napatik sa akong kalg nianang adlaw, ang akong kasing-kasing napuno sa kalipay nga ang akong Langitnong Amahan mipanalingin kanako nga mahimong amahan sa ingon ka talagsaon ug buotan nga batang lalaki.... [Mao] kadto ang

katapusang higayon nga ako nakadunog kaniya nga namahayag sa iyang pagpamatuod ni Kristo.”

Bisan og ang iyang pamilya nagtuo lamang nga lain na usab kini nga pagka-ospital, si Jason namatay wala maabti og duha ka semana. Usa ka magulang nga lalaki ug babaye ang nagserbisyo sa misyon nianang higayuna. Ang laing igsoong lalaki, si Kyle, mao pay pagkadawat sa iyang *mission call*. Gani, ang *call* miabut nga mas sayo kay sa gipaabut, ug pagka Agosto 5, usa lang ka semana sa wala pa mamatay si Jason, ang pamilya nagpundok didto sa iyang lawak sa ospital aron didto ablihan ang *mission call* ni Kyle ug mapahibalo sa tibuok pamilya.

Sa iyang sulat ngari kanako, kini nga amahan misukup og usa ka litrato ni Jason diha sa iyang higdaanan sa ospital, kauban sa iyang magulang nga lalaki nga si Kyle nga nagbarug kilid sa higdaanan, nga nagguni sa iyang *mission call*. Kining gamay nga kapsyon gisulat sa ubos sa litrato: “Gitawag aron dungan nga moserbisyo sa ilang misyon—sa isigka bahin sa tabil.”

Ang igsoong lalaki ug igsoong babaye ni Jason nga nagserbisyo na og misyon mipadala og maanindot, makapahupay nga mga sulat ngadto sa ilang balay aron ipakigbahin atol sa lubong ni Jason. Ang iyang igsoong babaye, nga nagserbisyo sa Argentina Buenos Aires West Mission, isip tipik sa iyang sulat, nagkanayon: “Nasayud ko nga si Jesukristo buhi, ug tungod kay Siya buhi, kitang tanan, lakip na ang atong minahal nga si Jason, mabuhi pag-usab.... Mahupay kita sa sigurado nga kahibalo nga ania kanato nga

nabugkos kita isip usa ka mahangturon nga pamilya.... Kon atong buhaton ang atong pinakamaayo sa pagtuman ug paghimo og mas maayo pa niining kinabuhi, makita nato [siya pag-usab].” Siya mipadayon, “[Usa ka] kasulatan nga dugay na nakong gusto karon aduna nay bag-ong kahulugan ... [Gikan sa] Pinadayag kapitulo 21, bersikulo 4: ‘Ug pagapahiran sa Dios ang tanang luha gikan sa ilang mga mata ug ang kamatayon wala na, ug wala na usab unyay pagminatay, ni paghilak, ni kasakit: kay ang unang mga butang nangagi na.’”

Akong minahal nga mga kaigsoonan, sa atong hilabihan nga kaguol, atong nakadawat ang tulukibon nga kalina gikan sa mga pulong sa anghel nianang unang buntag sa Pasko sa Pagkabanhaw: “Siya wala na dinhi: kay siya nabanhaw.”¹⁷

*Siya Nabanhaw! Siya Nabanhaw!
Sa kamaya kini isangyaw.
Nakagawas sa iyang tulo ka adlaw
sa bilanggoan;
Himoa nga magmaya ang
kalibutan.
Kamatayon nabuntog; tawo
gawason.
Si Kristo nagmadaugon!*¹⁸

Isip usa sa Iyang linain nga mga saksi dinhi sa yuta karon, niining mahimayaon nga Dominggo sa Pagkabanhaw, ako mopahayag nga kini tinuod, sa Iyang sagrado nga pangalan—nga mao ang pangalan ni Jesukristo, ang atong Manluluwas—amen. ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. Robert Louis Stevenson, “Requiem,” sa *An Anthology of Modern Verse*, ed. A. Methuen (1921), 208.
2. James E. Talmage, *Jesus the Christ*, 3rd ed. (1916), 20.
3. Job 14:14.
4. Tan-awa sa Genesis 1:1–27.
5. Tan-awa sa Job 38:7.
6. Lucas 2:52.
7. Mga Buhat 10:38.
8. Doktrina ug mga Pakigsaad 19:18.
9. Lucas 23:21.
10. Lucas 23:34.
11. Lucas 23:46.
12. Lucas 24:5–6.
13. 1 Mga Taga-Corinto 15:21–22.
14. Doktrina ug mga Pakigsaad 76:22–23.
15. Juan 11:25.
16. Juan 14:27.
17. Mateo 28:6.
18. He Is Risen!” *Hymns*, nu. 199.